

Is rijkdom een zegen, armoede een vloek?

In deze wereld is er praktisch alleen oog voor materiële rijkdom, waar tegenover de armoede staat. De Schrift kent echter een armoede en rijkdom die daarvan geheel verschilt. Men kan volgens de Schriftgegevens in materieel opzicht arm zijn, doch rijk in geestelijk opzicht. En men kan rijk zijn in materieel opzicht, en arm in geestelijk opzicht. Het laatste is in de meeste gevallen een feit, hoewel het geen vaste regel is. Men kan in materieel én in geestelijk opzicht rijk en gezegend zijn. Wij wilden in deze studie onderzoek doen naar de verschillende aspecten van armoede en rijkdom. En daarbij wijzen op wat de praktijk der ware gelovigen dient te zijn in navolging van Christus. Tevens wat onze verwachting is voor het toekomstige rijk van Elohim en Zijn heerschappij.

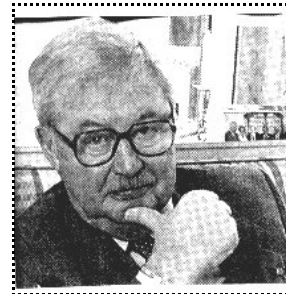
Bijna alle mensen gaan ervan uit dat rijkdom een zegen van Jahweh is, en armoede een vloek of straf betekent. Deze veronderstelling heeft de schijn van waarheid mee, daar armoede door ons mensen wordt verafschuwed en rijkdom alom wordt begeerd.

Waarborgt rijkdom wel die intense bevrediging? Nee, alom zien wij dat rijkdom een wonderlijke leegte bij haar bezitters met zich brengt, een gapende kloof. Er blijft behoefte aan zinvolle dingen, aan wezenlijke dingen. Rijkdom heeft een zekere glans, een waan of illusie, dat gelijk is aan het optisch bedrog van een horizont die altijd verder van ons af is dan wij wel denken. Het is de armoede van de rijkdom dat het een mens niet waarlijk tevreden stelt. Juist wanneer mensen van de “wiegtot het graf” met alle sociale zekerheden zijn omringd, blijft de vraag naar zingeving sterk levend. Een voorbeeld hieronder van de alom bekende grootgrutter Albert Heijn:

Artikel in Trouw over Albert Heijn 17-2-2001

Albert is in 1927 geboren en is in 1989 uit de Koninklijke AHOLD gestapt en woont sindsdien in Engeland, in Hereford. Het artikel gaat over de Wet der tien geboden. Albert zegt wel in God te geloven, maar niet in dat trekkerige, Hollandse protestantisme; zijn geloof is onbestemd.

Albert is van zijn eerste vrouw gescheiden, zij had drankproblemen en depressies en was niet meer te bereiken. Zijn tweede vrouw had eigenlijk zijn vrouw niet moeten worden, daar zij weinig met elkaar gemeen hadden. Zij pleegde tenslotte zelfmoord. Daarna Olga zijn 3e vrouw, kreeg kanker en stierf. Alle pogingen om via gebedsgenezers, etc. haar te genezen mislukten. Albert voelde zich wel gelukkig in zaken, maar diep ongelukkig in de liefde. Daarna Monique, waarmee hij nu leeft en een soort hotel runt.

Albert is altijd druk geweest en nog druk, heeft veel gereisd maar eigenlijk weinig gezien van de wereld. Consequent doorgeredeneerd ziet Albert zichzelf in dit opzicht als arm. Voor de grote inhaalslag vindt hij het nu te laat. Verder vindt Albert dat zijn vader te vroeg is gestorven, en toen zijn enige broer Gerrit-Jan werd vermoord,

bleef hij in feite alleen achter, waardoor de eenzaamheid nog groter werd. Albert is verschrikkelijk boos geweest na de dood van zijn broer. De moordenaar vergeven, nee dat nooit, want er staat: “Gij zult niet doodslaan”.

Wat ontbreekt er nog in het leven van Albert? Een paar goede benen. Albert vindt een auto wel prachtig, waardoor hij wat langer onafhankelijk is. Wel vindt Albert dat hij op veel plaatsen niet goed geholpen wordt, ondanks al zijn geld.

In werkelijkheid spreekt uit dit verhaal over Albert een enorme armoede, wat zich heel veel laat blijken onder vele rijken. Dat wil niet zeggen dat alle rijkdom bij voorbaat fout is. Abraham was ook zeer rijk, maar wist ermee om te gaan op goede wijze. Het was op een eerlijke wijze verkregen.

Laten wij eens nagaan hoe het leven zich voortbeweegt en in elkaar zit. En wat de motorische drijfkrachten achter het leven zijn. Het mensenleven is in beweging, ja alles is in beweging. Iets dat zich

beweegt wordt ergens door aangedreven, want een *perpetuum mobile* bestaat niet, althans dat is nog niet bewezen. Wat zijn nu de krachten die ons mensenleven in beweging zetten en draaiende houden?

Dat is onder andere de drang naar genot en bevrediging.

En wat zijn verder de axioma's (waarheden zonder wetenschappelijke bewijzen) van de levenswijsheid? Genot komt van genieten, nietsdoen na gedane arbeid, om met bevrediging erop terug te zien. Genot komt van ghenieten, geniessen, hebben, gebruiken, voordeel ervan hebben. Ganiutan is vangen, zoals een visserman vissen vangt en er voordeel van ontvangt. In het woord ganiutan zit het woordje nut, het nut ergens van. Nut, genot, genieten. En genot vult een behoorlijk deel van ons leven, verschaft een zekere glans van vreugde over datgene wat ons gelukke tot stand te brengen. Wanneer er echter door ons arbeid moet worden verricht waarin wij geen vreugde hebben, waarin wij geen inbreng en plezier hebben, verwordt zulks tot een last. In arbeid moet vreugde aanwezig zijn, om ervan te genieten. Wanneer dat er niet meer in aanwezig is, blijft de behoefte aan genot bestaan, en wordt deze gezocht in ontspanning en andere vormen van werk.

De industrialisering, de automatisering, de lopende band en massaproductie, etc. hebben aan de ontwaarding van de arbeidsvreugde bijgedragen. Het genot wordt dan gezocht in andere vormen van bezigheid, ontspanning, recreatie of id. Genot is ook geworden tot een bijna algeheel nietsdoen, het luie genieten, of het vermaak, bezig te worden gehouden door anderen, onder andere via tv, voetbal, etc.

En vooral voor dát genot hebben de mensen, die geen of weinig arbeidsvreugde hebben, nagenoeg alles over, waarbij hun gewone werk wordt gezien als een noodzakelijk kwaad. En alzo is er een scheiding ontstaan tussen werk en arbeidsvreugde, waardoor beiden ontwaard zijn. Het genot moet dermate grote impulsen geven, zodat het de 8-9 uren werkdag kan overbruggen. En die eis te stellen aan het genot is teveel gevraagd. Het is onmogelijk dat het plaatsvervangende genot de taak kan overnemen van de vreugde die er normaal behoort te zijn in de arbeid. En als gevolg hiervan heerst

er alom leegheid en ontevredenheid, ondanks de grote welvaart. Dat typeert en tekent de grote armoë van onze rijke welvarende tijd.

Daarbij komt dat wij mensen onszelf niet meer kunnen vermaken. Wij laten ons bezighouden tegen betaling door anderen, door tv of komedianten. Hoe heel anders was dat vroeger, waar vooral in de winteravonden door het hele gezin aan handwerk of spel werd gedaan, die creativiteit verschafte inventiviteit en hield de mensheid op een hoog peil. Daarvan ging genot en bevrediging uit. Momenteel wordt genot gezocht in puur niets-doen. En dat is toch maar een heel arm beetje.

Wij houden onszelf voor de gek door te denken dat wij genot kunnen vermenigvuldigen of optellen. De eerste sommen op school waren eenvoudig, $1+1=2$, $2+2=4$, etc. en dát kinderlijk eenvoudige passen wij toe op genot. Eén pilsje is lekker, althans dat vinden de meeste mensen, en twee is nog lekkerder, en drie nog weer lekkerder, en vier is helemaal lekker en 10 is het summum van lekkerheid. En één chocolaatje is lekker, twee nog lekkerder en hele repen zijn allerlekkerst.

O ja? Nee, zo werkt dat niet, en gelukkig maar ook. Genot is geen optelsom. In verslaving en drankzucht zit geen enkel genot meer. Daar keert zich het genot tegen ons en onze gezondheid. Er komt gewenning, en daarin schuilt de armoë van de weelde en overvloed.

Hoeveel meer plezier hadden wij niet toen wij in vroeger tijden trouwden en niet alle huisraad ineens konden kopen. Wij hadden gespaard en er hard voor gewerkt en kochten niets op afbetaling. Wat wij kochten was betaald, en daarvan konden wij daarna genieten.

Dat is vandaag de dag bij velen geheel anders. Er wordt dikwijls niets meer gespaard. Alles wordt gefinancierd en van het maandloon gaan de kosten ervan af. Tegelijk bezit men alles en er is niets meer om nog naar te verlangen. In werkelijkheid betaalt men tegenwoordig een véél hogere prijs, gezien de financieringskosten, dan wij er vroeger voor betaalden, plus dat men er veel minder genot van heeft.

Wanneer genot heus bestond uit nietsdoen en alles maar kunnen kopen vanwege grote rijkdom, dan zouden de superrijken en vorsten van deze aarde de tevredenste mensen dienen te zijn. Maar dat is niet zo. Zij zijn dikwijls leeg, onvoldaan en geestelijk arm. Het bezit van een zaak is dikwijls het einde van het vermaak. Zij hebben zichzelf niet ontplooid, kennen niet de vreugde van de arbeid, arbeid waarin een mens zijn krachten en gaven kan uitleven, zichzelf kan verwerklijken, in dienst van de samenleving. Daarin ligt immers toch iets blijvends.

De les welke wij hebben te leren is die van het belangeloos geven, en die les is moeilijk, maar wel verheffend. Dan is geld niet meer een factor om ons leven op een hoger plan te brengen. Dan hebben wij geen eer meer nodig van mensen om onszelf te respecteren. Dan hebben wij zelfs het genot van het niets-doen niet nodig om ons te vermaken. Dan kunnen we onszelf vermaken, al is het met afvalproducten om daaruit nog iets fraais te maken, waarin een ander geen enkel nut meer ziet. Dan worden wij niet geleefd en voortgedreven door de goden van de tijd (tijdgeest), en kunnen wij zelfs bij geldgebrek sprankelend zijn en creatief handelen. Dan is het leven niet leeg, maar zinvol. Immers, het leven is dienen, dat is de zingeving aan het leven en de samenleving. Dan tonen wij ons een beetje volwassen. Er zijn wel zeer veel mensen volgroeid wanneer zij de puberleeftijd achter zich hebben. Maar echt volwassen mensen ontmoet men maar heel weinig. Het gaat allermeeest om de rijkdom van onze geest, in karakterontwikkeling, kennis en geloof dat door de liefde werkt. Vandaag de dag zijn wij mensen verstrikt in de netwerken van de satan. Wij denken dat we niet meer zonder de “verworvenheden” kunnen die wijzelf hebben uitgevonden en geproduceerd, als automobielen, vliegtuigen, satellieten, raketten, tv’s, etc.. Heel onze luciferiaanse-technologie streelt ons gemoed. Wij zouden niet terug willen naar een hutje in het bos om van de natuur te leven, uit de hand van onze Schepper. Toch zal dit de nieuwe werkelijkheid worden in het Messiaans Vrederijk, het leren volkomen te vertrouwen op Elohim in het dagelijkse leven. Die les moest Israël

leren in de woestijn, 40 jaren lang. Zij werden dagelijks van brood en water voorzien, zonder dat hún hand er iets aan deed. Alzo zullen wij Babylon verlaten en de hoerierij der mammon afzweren, om volkomen op Elohim te vertrouwen. Want in Zijn hand is heel ons levenslot! Wij hebben in geen ding bezorgd te zijn, want onze hemelse Vader weet wat we nodig hebben.

Door de vraatzucht der superrijken, en mede door ons aller toedoen, zijn in de laatste 100 jaar op onze aarde van de 30 miljoen levenssoorten er nog maar 15 miljoen over. Wij zijn technologisch zeer hoog geklommen, maar zijn anderzijds tegelijk zeer diept gezakt en vervallen door 15 miljoen levenssoorten te laten uitsterven!

Vandaag de dag is de tendens dat jongelui en ook ouderen eerst gaan samenwonen, en of dat blijven doen, zonder te trouwen. De tweeverdieners willen voorlopig nog geen kinderen, maar eerst lekker genieten van het leven en van de vrijheid. Niet die gebondenheid van het gezin, van huisje, boompje en plantjes, etc. En dan trouwen sommigen na enkele jaren en willen niet meer dan één kind, hooguit twee. Want dan kun je veel genieten, denkt men. Toch komen al deze mensen zichzelf vroeg of laat tegen. Kleine gezinnen zijn heel kwetsbaar. En kinderen uit kleine gezinnen voelen zich altijd eenzaam. Hoe gezellig en welk een onderlinge band kan er niet zijn bij wat grotere gezinnen, en hoe waardevol om nauwe relaties te hebben met broers en zusters. Velen voelen pas op latere leeftijd het gemis aan broers en zusters, vooral wanneer de ouders gestorven zijn.

Jezus Sirach over de rijkdom en armen:

Sirach 31:1 *Het waken om des rijkdoms wil doet het vlees verdwijnen, en daarover bekommerd zijn, vermindert de slaap.*

2 *Deze wakende bekommernis vereist sluimeren, maar de slaap ontnuchtert een zware krankheid.*

3 *De rijke bemoeit zich met veel geld te vergaderen, en wanneer hij rust heeft, vult hij zich op met zijn lekkernijen.*

4 *De arme bemoeit zichzelf als zijn leeftocht vermindert, en als hij rust wordt hij behoeftig.*

5 *Wie goud liefheeft die zal niet gerechtvaardigd worden; en wie zijn verderving najaagt, deze zal daarvan verzadigd worden.*

6 *Velen zijn gebonden geworden om des gouds wil, en hun verderf is geweest voor hun ogen.*

7 *Het is een hout des aanstoots degenen die het offeren, en alle onwijze wordt daardoor gevangen.*

8 *Zalig is de rijke, die onberispelijk gevonden wordt, en die naar het goud niet gaat.*

Blaise Pascal

Pascal was een geniaal wiskundige, wetenschapper, ironicus, mysticus, man van de letteren. Een uitspraak van hem luidt als volgt:

Er is niets op aarde dat niet bewijst hoe ellendig de mens is, of hoe barmhartig God is, of hoe machteloos de mens is zonder God, en hoe machtig hij is mét God.

Pascal zag deze wereld als een chaos die men diende te ontcijferen, als een soort code die je moet zien te kraken. Over het vermaak waarin de mensen hun toevlucht nemen, om van het leven een dragelijk spel te maken, zei Pascal het volgende:

Vermaak leidt ons af en maakt dat de dood zich aandient, zonder dat we er erg in hebben.

Pascal zag in zijn tijd reeds in dat de amusementsindustrie ooit de belangrijkste en winstgevendste sector in de wereldeconomie zou worden. Hij zag voor zichzelf en anderen dat er alleen overwinning uit de ellendige positie van de mens mogelijk was door het geloof in Christus. “Christus leefde zonder bezit en zonder uiterlijk vertoon van kennis in Zijn eigen ordening, nl. die van heiligheid. Hij heeft nooit uitvindingen gedaan. Hij heeft nooit geregeerd, maar was nederig, geduldig, heilig, heilig, heilig voor God, en een verschrikking voor boze geesten en zonder enige zonde. Alle materiële dingen en geesten tezamen zijn niet zoveel waard als het minste gevoel van echte christelijke liefde”.

Pascal zag voor de ellendige mens in dit leven, dat er slechts hoop op verbetering voor hem was in het toekomstige leven. Was Pascal dan een grote pessimist? Nee, hij was meer realist, die de werkelijke situatie van ons mensen onder ogen durfde zien.

Gandhi zag de rijkdom ook als een probleem, en “armoede” als de oplossing. Tot hoever strekken onze behoeften op aarde om in leven

te blijven en om een zekere staat van welzijn te hebben? De aarde voorziet ruimschoots in ieders behoefte, maar niet in ieders begeerte. Door onze hoogmoed denken wij dat wij boven de schepping zijn uitgegroeid. Wij dienen nederig van geest te worden. Wij zijn bang voor armoede. Armoede maakt ons afhankelijk. Er is veel armoede in de wereld, maar toch is armoede niet het grote wereldprobleem. Dat willen regeringen ons wel doen geloven. Nee, juist de opgehoopte op oneerlijke wijze verkregen rijkdom is hét allergrootste probleem. De armen hebben geen schuld aan de grote industriële vervuiling, ontbossing, economische uitbuiting, technologische slavernij, etc.. Het grote wereldprobleem is de sociale onrechtvaardigheid!

Eenvoud, rechtvaardigheid, duurzaamheid en dergelijke staan niet hoog aangeschreven in het rijke Westen. De rijken gebruiken juist de armoede als excuus om hun eigen rijkdom nog verder te vergroten. Productie in fabrieken kun je toch niet minderen? Nee, die voert men juist op. Concurrentie dwingt tot inverstering om bij te blijven. De vrije handel houdt in dat de armen steeds meer geplunderd worden. Armoede is echter geen natuurlijk fenomeen. Armoede wordt veroorzaakt door het doen en laten der rijken, door de niet te bevredigen hebzucht der rijken en hun meestal luxueuze leefwijze.

Rijkdom brengt geen echt welzijn, geeft geen betere gezondheid, geeft niet meer rust. Een simpel leven geeft veeleer het gevoel van rust en tevredenheid. Het is een groot misverstand te denken dat armoede altijd gelijk zou staan met ellende en deernis. Nee, armoede is een bepaalde leefwijze, die in het geheel niet uit dagelijkse honger hoeft te bestaan. Honger is iets dat ons opgelegd wordt door de rijken, die steeds meer en méér naar zichzelf willen toetrekken. Door de tweedeling die wijzelf gemaakt hebben van rijk en arm, hebben wij ons corrupt gemaakt. Die tweedeling is ontstaan doordat wij geestelijk steeds armer werden, door verlies aan geestkracht. De eerbied voor alles wat leeft is aan het verdwijnen, en vandaar de uitbuiting en harde hand der rijken om zoveel als mogelijk naar zichzelf toe te trekken. Pascal was niet de enige die zich negatief over de mens en het menselijk bestaan heeft uitgesproken. Wij geven nog een voorbeeld van een voornaam keizer.

Keizer Marcus Aurelius (166 na Chr)

In zijn hoofdkwartier aan de Donau schreef de keizer hoe hij over het leven dacht van de mens(en):

Het leven van de mens is een stipje in de tijd.

Zijn stoffelijke gedaante is als stromend water

zijn zintuiglijke waarneming is vaag

alles waaruit zijn lichaam is opgebouwd rot snel weg

zijn ziel is een draaitol

zijn lot een raadsel en zijn roem is op niets gebaseerd

In één woord al het lichamelijke is als een stroom en alles wat de ziel produceert is als een droombeeld en hersenschim

Het leven is oorlog

een logement voor vreemdelingen

en posthume roem is vergetelheid.

Maar ook Pallas, een niet-christelijke dichter uit de 4e eeuw klaagde al niet minder over de mens:

Beklagenswaardig is het leven van de mensen, een speelbal van het lot, balancerend tussen rijkdom en armoede.

(Uit “De grote vergissing”, dr. G.J.D. Aalders, Kok 1979)

Petrus Waldus

Tenslotte nog een voorbeeld van Petrus Waldus.

Waldus was een welgesteld zakenman uit Lyon in Frankrijk, die zijn vermogen niet altijd op een eerlijke wijze had bijeen vergaard. Hij had een uitleenbank en maakte zich schuldig aan woeker. Eens op een jaarmarkt hoorde Waldus een legende over Alexius, wat hem diep aangreep, hetgeen hem in een diepe levenscrisis bracht. Toen de man aan twee geestelijken zijn gewetensnood bekend maakte, dachten zij dat Waldus last had van melancholie. Zij wilden echter wel aan zijn verzoek voldoen, hem met de Bijbel bekend te maken. Door zijn aanraking met de Bijbel werd Waldus nog méér geschokt. Dit bracht een grote omwenteling in zijn leven teweeg. Hij bestudeerde de Bijbel niet voor plezier, maar wilde ernaar leven. Hij zag in dat het waarachtig christen-zijn een leefwijze inhield. Zijn geld vormde het

grote probleem hierbij. Hoe langer hoe meer ging Waldus inzien dat christendom en weelde twee onverenigbare tegenstellingen waren. Hij begon weldadig te worden en deelde aan armen voedsel uit. Het geld, de mammon, drukte echter steeds zwaarder op zijn geweten. Daarvan wilde hij zichzelf bevrijden en zocht onder die ballast uit te komen. Na een lange tijd van strijd ontdeed hij zich van al zijn bezittingen, om het Evangeliewoord gehoorzaam te zijn.

Eens liep hij op straat en wierp zijn geld in de modder, met de volgende woorden: “Burgers, vrienden! Ik ben allerm minst gek, maar ik heb mij gewroken op de vijanden van mijn leven, die mij tot hun knecht (slaaf) gemaakt hebben, zodat ik meer aan het geld dan aan God liet gelegen liggen en het schepsel meer diende dan de Schepper”. Zie boek van prof. W. Nigg, *Tragiek en triomf van het Geweten*.

De burgers van Lyon geloofden dat Waldus zijn verstand had verloren. Immers, de burgerlijke mens heeft het alle eeuwen door nooit kunnen begrijpen dat een normaal (?) mens van zijn geld vrijwillig afstand zou kunnen doen. Waldus legde de gelofte af dat hij voortaan geen geld zou verwerven, maar zou leven in afhankelijkheid van dag tot dag. Hij had zichzelf bevrijd van de slavernij van het geld en had gekozen voor de vrijwillige armoede. Waldus werd bedelaar en ontdekte het ideaal van de armoede. Hij leefde niet gelijk de monniken in een klooster, maar meende dat alle christenen tot een bedelaarsleven min of meer verplicht waren. Dus niet het armoede-ideaal afgesloten van de wereld in een klooster, maar openbaar in deze wereld als bedelaar. Tenslotte vond hij dit ideaal zó heerlijk, dat er voor hem geen enkele rijkdom bestond die daar tegenover stond of er tegenop woog. Hij klaagde dat er bij de vele christenen nagenoeg geen apostolisch leven was waar te nemen, en dát leven wilde hij in ere herstellen. Hij werd een omzwervend prediker en vatte de woorden van de Heiland heel letterlijk op en trachtte ze met de grootste vurigheid op te volgen. Het christendom was voor hem een existentiële eis, een praxis. De armen volgden zijn prediking met grote aandacht. Zij hadden een voorsprong op de rijken, dat zij zich niet van de weelde behoefde los te maken. Anderzijds zit een arme

evengoed aan het aardse vastgeklonken als de rijke, daar het menselijk bestaan aards is en er een hemels wonder voor nodig is om ons van het aardse los te maken.

Hoe gemakkelijk kon Waldus het Evangeliewoord prediken, want aan de eis ervan had hij zelf voldaan. Vandaar dat zijn boodschap allerwegen insloeg als een bom en hij vele volgelingen kreeg. Waldus en zijn discipelen stoorden zich niet aan de kerk en geestelijke hiërarchie. Dat was ongehoord. De lekepredikers behoorden niet tot de kerk, maar beriepen zich op hun apostolische levenswandel. De clerus echter, maande dat haar rechten werden aangetast en maakten groot bezwaar tegen Waldus en zijn volgelingen. In 1179 vertrok een aantal mensen van Waldus naar Rome met het verzoek toestemming te verkrijgen tot het vrije prediken. De kerk beschouwde de prediking van Waldus en de zijnen echter als concurrentie. De paus was welwillender dan de clerus en beschouwde de Waldenzen niet als ketters, maar slechts als dwazen.

Om een lange geschiedenis kort te maken, de Waldenzen zijn vervolgd geworden en uit elkaar gejaagd. Hun geschiedenis is het bestuderen waard. Er zijn nog altijd groepen Waldenzen in Europa en andere delen van de wereld te vinden, die vrij sober leven. In onze slotconclusie zullen wij Waldus nog verder betrekken.

Arm in Bijbelse zin

Hij die een hart heeft voor de armen wordt barmhartig genoemd. In het Hebreeuws is dat *rechem*, wat in verband staat met “moederschoot”. In de moederschoot wordt het kind in het verborgen gevoed en beschermd. Het gaat hier om de zorg voor anderen, zelfs in heel kleine dingen, aan hen die het zelf niet kunnen. Barmhartigheid is een deugd die afdaalt tot de eerste levensbeginselen en daarin voorziet. Edom mist dergelijke deugd(en), Amos 1:11.

Armen zijn zij die gering zijn in bezit, wat op de een of andere wijze kan zijn ontstaan door een ongeval, tegenslag, misoogst, of iets dergelijks. Armen zijn dikwijls afgesneden van kennis en ontwikkeling, hoewel er in hen een verborgen schat aan eenvoud en oprechtheid kan liggen. Aan hen wordt het Evangelie gepredikt,

omdat zij méér ontvankelijk zijn voor zulk een boodschap, zie Jes.61:1, Matth.11:5.

Arm is afgeleid van *ani*, en *anah*, dat is gekromd zijn, geen grond te bezitten. In een agrarische maatschappij als Israël gold de regel, dat hij die geen grond bezit, een arme is. Grondbezit is immers de basis van bestaan en voortbestaan. Door grondbezit kan men telen en verbouwen, wat individuele armoede voorkomt. Er kan alsdan wel een gemeenschappelijke armoede ontstaan door oorlog, roof, brand of misoogsten. Tijdens de koningen van Israël veranderde deze situatie en nam het grootgrondbezit toe, Jes.3:12, 5:8, Micha 2:2. Er kwam standsverschil, nl. rijken en armen. Daarmee brokkelde het gevoel van verantwoordelijkheid voor elkaar af. Men mocht niet woekeren. Een geldlening aan een arme diende om hem weer de mogelijkheid te geven er bovenop te komen. Daaraan mocht men zich niet verrijken. Deut.5:10, Spr.19:17, 28:27. De arme in Israël bengelde niet als een vijfde wiel van een voertuig van de samenleving erbij. Nee, de arme is een integrerend deel van de samenleving. Men is verplicht hem te helpen. Het sabbatjaar en het Jubeljaar zorgde voor schuldsanering/kwijtschelding, waarbij de armen een verloren bestaansrecht werd terug gegeven. Wel werd de arme oudtijds dikwijls uitgejouwd en uitgebuit. Zo gaat dat nu eenmaal onder mensen, die zich niet volwassen gedragen. Op die manier heersten er wel sociale misstanden. Israël toonde hierdoor dat het zich niet aan de thora hield. Zie Jes.3:14, 5:8, 10:2, Micha 2:2, Amos 2:6, 5:11. Het is Jahweh die het voor de arme opneemt, hun recht verschaft, Ps.146:9. Armoede is te wijten aan ongeloof of ongehoorzaamheid, Deut.15:4. Eenmaal verarmd, schrijft Jahweh ons niet af.

Welgesteldheid, welvaren, zegen en rijkdom is naar Elohim's wil, zoals bij de aartsvaders. Alleen rijkdom verkregen ten koste van broeders en naasten, is tegen Elohim's wil. Deuteronomium 28 spreekt wel degelijk over materiële zegeningen. Er bestaat wel terdege rijkdom en welvaren dat van Elohim's zegen afdaalt, zoals duidelijk te zien is bij Abraham, Izaak en Jakob, Job en anderen, 1Sam.2:7. Zo iets berust niet op Goddelijke willekeur, door de één te overladen met

bezittingen, en de ander aan de grond te houden. Nee, de hand des vlijtigen zal gezegend worden. Alleen de rijken die het onrechtmatig geworden zijn, zullen het weer moeten verlaten, zullen er geen genoeg van hebben. Degenen die door toedoen van zulke rijken verarmd zijn, zal Jahweh weer verheffen. Armoë is in feite een straf, wanneer ze ons niet door anderen wordt aangedaan. Job twistte met Jahweh over zijn leed, daar hij zich niet schuldig wist. Er behoort op aarde, en zeker in Israël, géén armoë voor te komen. Armoë is het gevolg van zonde en gericht, of van luiheid.

Armen die dat geworden zijn buiten hun schuld, ziet de Schrift als rechtvaardigen in sociaal opzicht. Zij zijn arm geworden vanwege de verdrukking van slimme rijkaards. Zulke rijken zegenen zichzelf, en verrijken zich via de rug van anderen. Zij dienen wel in naam Jahweh, alleen om er beter van te worden. Tegen zulk soort rijken ageert de Schrift fel, daar zij weelderig leven en de eersten zijn die andere goden gaan na wandelen. Zij financierden de afgodendienst. Wanneer deze rijkaards de macht in handen hebben, is het leven voor hen die nog eerlijk en naar de wil van Jahweh willen handelen, moeilijk. De slimme jongens met een corrupte rechtspraak onterven de mensen in economisch opzicht. Zij worden in Ps.1, 10, 37:17,28 genoemd. Jahweh is de enige toevlucht voor de slachtoffers, Ps.10:14, die zichzelf niet uit hun handen kunnen verlossen. Ze zijn te arm en zijn erin gelopen. Een revolutie kunnen zij niet financieren, ook geen behoorlijke rechtsgang. Ps.40:18, 69:34, 109:31.

De verlossing van déze groep economisch ontferden in Israël -de armen- behoort tot het voornaamste element der O.T.-eschatologie, zie Jes.29:17, 61:1, Zef.3:11.

Heden ten dage, maar ook in voorbije tijden, is Israël in het Westen rijk gezegend. Wat zien wij echter dat ermee wordt gedaan? De rijkdom van de welvaart wordt opgehoopt door enkele slimme heren en nog slimmere instituten. Wanneer de welvaart eerlijk werd verdeeld en ieder gelijke kansen zou krijgen, was er geen enkele arme meer in ons rijke Westen en konden alle sociale diensten hun deuren sluiten. Het zijn vooral de politieke systemen die geen rijke massa's

willen. Een bemiddelde middenstand is in hun ogen reeds een groot gevaar. Bevolkingen dienen in hun ogen afhankelijk te blijven, zij dienen redelijk arm te blijven. Daartoe zijn o.a. de torenhoge belastingen, successierechten, etc.

De Messias en armoë en rijkdom

Het is Israëls Verlosser die in Zijn leven, doen en laten, het wáre Israël vertegenwoordigt. Hij handelde naar de inzetten des levens, nlamelijk de wetten. Hij is de zegevierende, die door Elohim in alles geholpen werd, en deswege het kwaad kon overwinnen. Hij is als Overwinnaar uit de meest hachelijke situaties te voorschijn getreden. Zijn naam als Heiland zegt het al. Heiland = redder, genezer, verlosser. Hij die zelf gered werd, is bezig anderen te redden. Hij is er voor rechtsherstel. Hij is de Koning van het toekomstige Messiaans Vrederijk, omdat Jahweh het Hem deed gelukken de uitbuitende machten te beschamen. Hij durfde de vinger op de zere plek te leggen, en durfde het kwaad bij de ware naam te noemen. Hij is een man uit de armen des volks, een man ván het volk vóór het volk, Jes.42:1, 49:1, 50:4, 52:13, Ez.17:24, 21:26, Zach.11:12, 13:7.

Armoë is in dezen geen hoofddeugd des asceten, maar een lijdenssituatie. Wanneer men zich houdt aan Elohim's wetten, in een wereld van Babylon waar de Mammon regeert, zal men spoedig tot armoë geraken. Het systeem en de handhavers ervan zullen zulke mensen wel eens even kaalplukken. Dan is armoë geen straf van Elohim, maar een kwade zaak die men ons aandoet. Ook de Messias van de eindtijd ontloopt zulk een lijden niet. Voor de wereld is Hij een spelbreker, die niet met Babylons systemen meespeelt. Juist daarom weet Hij zich solidair en verenigd met alle lijdens onder zulke systemen. Hij zal de verdrukten recht verschaffen. Hij strijdt tegen de armoede, tegen de sociale verschillen. Armoede is een kwaad dat wereldwijd uitgeroeid dient te worden, en zeker eens geheel uitgeroeid zál worden. De schuldvraag hoe iemand tot armoede kon vervallen, wordt in de Schrift nauwelijks genoemd. Ze mógen gewoonweg niet arm zijn!

Zie Amos 8:4-8 waar over de rijken en hun uitbuiting het oordeel aangezegd wordt.

Wij lezen dat Hij arm is geworden om onzentwil, daar Hij rijk was. Zie 2Cor.8:9. Hij heeft vrijwillig ons door de vloek vervallen bestaan Zichzelf toegeëigend. In materieel opzicht was Hij arm, en dat maakt afhankelijk. De arme smeekt smekingen, de rijken spreken harde dingen. Hij wachtte af wat Zijn hemelse Vader zou doen. Zichzelf heeft Hij niet verlost. Zijn werk was verdienstelijk, plaatsvervangend, en dat is door ons niet na te doen, en dat hoeft ook niet nagedaan te worden. Sociaal of materieel arm hoeft niet te betekenen dat wij dan tegelijk arm van geest zijn. Nee, er kan verzet en ontevredenheid zijn. De armen van geest die zalig worden gesproken zijn het eens met Elohim's wil, plegen géén verzet. Arm zijn voor Elohim is, zich hopeloos verloren weten, waar elke zelfredding onmogelijk is. Daar hoeft men niet per sé financieel arm voor te zijn. De rijke man had Elohim niet nodig, leefde elke dag overdadig en gaf Lazarus slechts wat kruimels. Lazarus, zijn naam zegt het al: Elohim heeft geholpen! Wie Lazarus aanzag zou het tegendeel gedacht hebben. Dat de rijke man door Elohim zou gezegend zijn, daarmee zou iedereen wel instemmen. Die arme zieke Lazarus, nee, dat kon niet vanuit de zegenende hand des Vaders voortkomen. Dat is schijn. Elohim helpt Lazarus wél. Hem viel de vrije gunst van Boven toe, waarop hij niet had gerekend. De Messias is niet de bevoordeler en beschermheer der rijken, Luk.1:53, want hen zond Hij ledig weg, terwijl Hij armen met goederen vulde.

In werkelijkheid was de Heiland zeer rijk en had zeer rijke vrienden. Zijn ook, Jozef van Arimathea was eveneens rijk. En, Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest.

Geldeconomie en woeker

Woeker is verboden, en dat heeft altijd een bedreiging gevormd voor de christelijke waarden. In de ware christelijke religie zijn "God" en geld elkaars tegenpolen, dat wil zeggen **onrechtvaardig verkregen geld**, want dáár gaat het om, Spr.31:5, Matth.6:24, Luk.16:13.

Men kan Elohim niet dienen en de Mammon.

Hebzucht is zonde. Evenwel legaliseerde de kerk geoorloofde winst tegenover ongeoorloofde woeker. Woeker is als een hydra, een veelkoppig monster. Ezra Pound maakte er een gedicht op:

*De woeker is het kwaad, neshek, de slang
Neshek, wie kent hem niet, de verderver
van het ras en allen daarachter, de verderver.
Dit is het hart van het kwaad,
het niet aflatende vuur der hel.
De allerverdervende woekering,
fafnir de draak, syphilis van de staat, van alle koninkrijken.
Gezwel van het publieke goed,
verwekker van knobbels, hij die alles aantast.
Duistere verderver,
verdorven tweelingbroer van begeerte,
zevenkoppige slang, hydra, allesdoordringend.*

Het Hebreeuwse neshek heeft de betekenis van bijten, slangenbeet. Dat is rente en woeker, het bijt, is giftig en dodelijk.

Vandaar dat de kerkvader Anselmus woeker gelijkstelde met diefstal, de zonde tegen het gebod van stelen. Woeker is immers méér terug ontvangen dan men gegeven heeft. Dat is een zonde tegen de gerechtigheid.

Thomas van Aquino zei ervan: *Is het een zonde geld te ontvangen als betaling voor het lenen van geld, hetgeen neerkomt op woekeren?*

Het antwoord: Het ontvangen van woekerrete voor geleend geld is op zichzelf onrechtvaardig, want men verkoopt iets wat niet bestaat; daardoor wordt een ongelijkheid ingesteld die strijdig is met de gerechtigheid.

En Ambrosius zei: Al wat meer gevraagd wordt dan de oorspronkelijke som, is woeker.

De kerkvaders maakten van woeker nog een gewetenszaak. Zij vonden dat geld slechts één functie mocht hebben, nl. als betaalmiddel. Geld is en blijft onvruchtbaar, tenzij men via woeker

kunstmatig geld laat paren. Het is deswege onjuist en zonde geld te ontvangen voor uitgeleend geld. De woekeraars laten het geld werken terwijl zij niets doen of luieren. Woeker is een constante zonde, zonder ophouden. Geen enkel werk is eindeloos, behalve woeker. Wanneer Adam één cent zou hebben gehad en deze tegen enige procenten op een bank had kunnen uitzetten, dan was dat nu een gigantisch bedrag geweest. Voor de liefhebber een uitdaging om dit eens te berekenen!

Woeker is also een belediging van Elohim, een zonde tegen de natuurorde. Sinds de 12e eeuw is de woeker uitgebeeld als een misdadiger aan de schandpaal. Het waren meestal de joden die woekerden. De kerk woekerde echter in het verborgene even hard, hoewel zij voorgaf de woeker te bestrijden. Christelijke woekeraars moesten voor de kerkelijke gerechtshoven verschijnen en vervielen van een eervolle begrafenis. De woekeraar zag men als een dief, iemand die de tijd verkocht. Men eiste woeker over een tijdsperiode van uitlenen. De tijd behoort echter aan Elohim en is ons slechts gegeven. Daarvoor mogen wij géén geld vragen (aldus Petrus Lombardus). De woekeraar verkoopt niets dat van hem is, daarvan mag hij geen winst vragen. De woekeraar van de Middeleeuwen is de voorloper van het Westerse kapitalisme. In de 13e eeuw werden woekeraars gelijkgesteld met de hoeren, die Elohim aanstoot gaven. Dante ziet woekeraars als nóg slechter dan godslasteraars en sodomieten.

Heden ten dage maakt bijna niemand zich nog druk om het nemen en geven van woeker, van rente. De hele Westerse samenleving en economie draait om rente en woeker. Banken floreren als nooit tevoren en zijn als paddestoelen uit de grond verrezen. Zij hebben een machtspositie verkregen en de bevolkingen zijn hun slaven. De Schrift stelt dit systeem ons voor als Babylon die met haar hoererij, dus met haar woekeren, de volkeren in haar macht heeft. Dat systeem zal instorten. Het houdt geen stand. Het is een luchtkasteel. Geld schept men uit niets. Tegen dit soort rijkdom, verkregen uit woeker, fulmineert de Bijbel fel.

De toekomst

Yashua predikte de komst van het koninkrijk van Elohim, Zijn heerschappij. Na Zijn vertrek verrees er een kerk als organisatie, die zichzelf als het voorzegde en aangekondigde Rijk Gods zag en zich also presenteerde. Yashua predikte dat de armen en verdrukten, zelfs de goddelozen deel konden krijgen aan Zijn rijk. Wel werd er geloof en bekering geëist. De kerk vormde een organisatie van bevoorrechten, waarbinnen men “veilig en zeker” was. Erbuiten moest men ploeteren. De kerk was het voorportaal van de hemel. Zo iets heeft de Heiland nooit voor ogen gestaan. De kerk werd zelf uitbuitend, gelijk aan de rijke man. De arme Lazarussen lagen aan haar poort. Wat de Heiland leerde aan vergeving van zonden was uniek. Israël en het latere jodendom kende slechts één manier van vergeving van zonden, van kwijtschelding, namelijk particulier door de offerdienst in de Tempel, en nationaal op de Grote Verzoending. Offeren kost geld. En de latere christelijke kerk heeft dit offermotief overgenomen van Israëls eredienst, en er zichzelf door verrijkt.

Yashua trad op in de naam van Zijn Vader om zonden te vergeven, door te zeggen dat een ieder die in Hem gelooft, eeuwig leven heeft en ontvangt. Dit maakte Hem tot een grote ketter. Het kostte Hem Zijn leven. Zijn komst was: Israël te verlossen, d.w.z. de armen te verlossen van de woekeraars en onderdrukkers. Hiervan heeft het christendom weinig of niets begrepen. De kerk heeft Paulus ook niet begrepen, die de rechtvaardiging van de goddeloze door het geloof centraal stelde. Marcion heeft de leer van Paulus wél herontdekt in de 2e eeuw, maar leerde dat de God die genade schenkt een ándere God is dan de Schepper.

Tot het verlossen behoort het vrijmaken van Israël, vrijmaken van het Babylonstelsel, van de hoererij der woeker, van de verdrukking der rijken. Het Messiaans Vrederijk kent eerlijk verdeeld bezit. Een ieder zal onder zijn eigen vijgenboom zitten, Zacharia 3. Wij krijgen dan weer de tijd van keuterboeren. Zelfvoorzienend. Die tijd zal vrede zijn, geen geldjacht, geen uitbuiting. Men zal ongedwongen zichzelf kunnen zijn. Ieder heeft gelijke kansen, en men zal ieder die in nood mocht verkeren op eerlijke wijze helpen, zonder zich via hem te

verrijken. Geen opgehoopte rijkdommen die onwettig zijn verkregen. Er zal tevredenheid heersen en geen kadaverdiscipline. Vrijwillige liefdediensten.

Wat mij betreft, het mag vandaag nog komen!

Zoals Petrus Waldus alles verkocht en het armoede-ideaal verkoos, hoeft een gelovige niet te leven. Ons doen en laten bewerkt niet ons behoud, hoewel het niet zonder goede werken kan. Wij mogen nu reeds delen in de aardse en hemelse zegeningen welke Elohim beloofde aan Zijn volk Israël, zie de zegeningen van Izaak aan Jakob, en van Jakob aan de twaalf stammen. Het gaat erom dat wij uit de strikken van Kains- en Edoms Babylon bevrijd worden en de gulden middenweg bewandelen, Spr.30:8. Wij mogen ons niet vermoeien om op slinkse wijze rijk te worden, Spr.23:4, want op oneerlijke wijze verkregen rijkdom maakt dat de bezitter ervan niet in het rijk van Elohim kan ingaan, Matth.19:23. Zij ontvangen waarschuwingen, zoals in Ps..49:17, Jer.9:23, Luk.6:24, 12:21, Jak.5:1.

Israël deelt in de zegen van Jahweh, en daarin zal Israël straks heel de wereld laten delen. Babylon zal vallen. Dan zal de Messias de armen met gerechtigheid richten, Jes.11:4, 66:2. Het is nabij! Wij dienen geen schatten te vergaren op aarde waar roest en mot zijn en de dieven kunnen stelen. Waar onze schat is, zal ook ons hart zijn. Rijk te zijn in Elohim, of zoals Lodensteijn het dichtte:

*Weg wereld,
weg schatten,
gij kunt niet bevatten,
hoe rijk of ik ben.
'k Heb alles verloren
en Jezus verkoren,
wiens eigen ik ben.*